

12. Про затвердження Загальних правил етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування: Наказ Нацдержслужби України від 05.08.2016 р. № 158. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/z1203-16>.
13. Коваленко В.В. Організація діяльності юридичної служби органів місцевого самоврядування: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Х., 2013. 198 с.
14. Тищенко Н.М. Административно-процессуальный статус гражданина Украины: проблемы теории и пути совершенствования. Х.: Право, 1998. 268 с.
15. Демський Е.Ф. Адміністративне процесуальне право України: навч. посіб. К.: Юрінком Інтер, 2008. 496 с.
16. Про звернення громадян: Закон України від 02.10.1996 р. № 393/96-ВР. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/393/96-%D0%B2%D1%80>.

УДК 342.231

ДОПОМОГА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ У РЕФОРМУВАННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

HELPING THE EUROPEAN UNION IN REFORM OF THE NATIONAL POLICE OF UKRAINE

Бондаренко О.С.,
к.ю.н., викладач кафедри
кримінально-правових дисциплін та судочинства
Сумський державний університет

Невожай Р.В.,
магістрант
Сумський державний університет

Стаття присвячена висвітленню одного з актуальних сьогодні питань, яким є реформування Національної поліції України. Після оновлення законодавчої бази діяльність поліції в Україні зазнала значних змін. Оскільки реформування поліції відбувалось з урахуванням стандартів та досвіду європейських країн, то у статті висвітлено необхідність залучення допомоги Європейського Союзу для ефективного завершення реформи. У роботі досліджено та проаналізовано допомогу, яку отримала Україна від міжнародного співтовариства у процесі реформування поліції. Значна увага приділена характеристиці роботи Консультативної місії Європейського Союзу, яка надає підтримку державним органам у реформуванні. Також визначено п'ять пріоритетів місії і описано її вклад у реформування Національної поліції України. У роботі також згадується про спільні проекти України та Європи щодо реформування поліції, допомога для здійснення яких, зокрема й матеріальна, надана Європейським Союзом.

Ключові слова: Національна поліція України, Європейський Союз, реформування, допомога, Консультативна місія Європейського Союзу, проекти реформування.

Стаття посвячена освітленню одного з актуальних в наше время вопросов, которым является реформирование Национальной полиции Украины. После обновления законодательной базы деятельность полиции в Украине значительно изменилась. Поскольку реформирование полиции происходило с учетом стандартов и опыта европейских стран, то в статье освещена необходимость привлечения помощи Европейского Союза для эффективного завершения реформы. В работе исследована и проанализирована помощь, которую получила Украина от международного сообщества в процессе реформирования полиции. Значительное внимание уделено характеристике работы Консультативной миссии Европейского Союза, которая оказывает поддержку государственным органам в реформировании. Также определены пять приоритетов миссии и описан ее вклад в реформирование Национальной полиции Украины. В работе также упоминается о совместных проектах Украины и Европы по реформированию полиции, помощь для осуществления которых, в том числе и материальная, предоставлена Европейским Союзом.

Ключевые слова: Национальная полиция Украины, Европейский Союз, реформирование, помощь, Консультативная миссия Европейского Союза, проекты реформирования.

The article is devoted to the coverage of one of the urgent issues of our time – the reform of the National Police of Ukraine. After the legislative framework updating the activities of the police in Ukraine have undergone significant changes. As the reform of the police took place taking into account the standards and experience of the European countries, the article highlighted important to attract assistance from the European Union for the effective completion of the reform. The author examines and analyzes the assistance Ukraine has received from the international community in the process of reforming the police, as well as the importance of participating in the inter-community cooperation in the area of peace.

Considerable attention is paid to the characteristics of the work of the European Union Advisory Mission. EUAM Ukraine aims to assist the Ukrainian authorities towards a sustainable reform of the civilian security sector through strategic advice and practical support for specific reform measures based on EU standards and international principles of good governance and human rights. There are also five priorities for the mission, namely: separation of powers, police cooperation with the community (community policing), public order, criminal investigations, human resources management. It also describes the mission of the peacemaking of the National Police in Ukraine and establishes what the mission itself did during its work.

The author also mentions common projects of Ukraine and Europe for the reform of the police, whose assistance including the materials provided by the European Union.

Key words: National Police of Ukraine, European Union, reform, assistance, European Union Advisory Mission, reform projects.

Матеріали різних досліджень і практика реформування поліцейських систем у країнах молоді демократії демонструють важливу роль міжнародної спільноти у цих процесах. Передача знань і досвіду покращує ефективність реформ, сприяє демократизації поліції і розвитку комунікації між поліцейськими різних країн. Це допомагає нарощуванню потенціалу поліції всього регіону

та покращенню співпраці в боротьбі з організованою і транснаціональною злочинністю.

Запорукою ефективності міжнародної допомоги є її цілеспрямованість, системність і скоординованість. Нехтування цими принципами значно зменшує користь від надання допомоги і може призвести до негативних наслідків.

З огляду на зацікавленість міжнародної спільноти в нормалізації ситуації в Україні можна сподіватися на підвищену увагу та підтримку реформ у секторі безпеки, зокрема правоохоронної системи. Треба враховувати, що процес реформування правоохоронної системи є досить тривалим, а надання донорської допомоги після інтенсивного ентузіазму початкового періоду з плином часу починає згасати. Як показують приклади країн колишньої Югославії, фаза активної допомоги у цих процесах може тривати 3–4 роки. І цей час дуже важливо використати з максимальним ефектом, визначити пріоритети та перспективи продовження реформ за умов зменшення міжнародної присутності.

Метою нашої роботи є дослідження допомоги, отриманої від Європейського Союзу, для реформування Національної поліції України.

Після початку реформування Національної поліції відповідно до європейських стандартів наша держава постійно отримує допомогу від Європейського Союзу у здійсненні цього процесу у різних формах: грошової допомоги, створення робочих груп для розробки концепцій і планів дій у цій сфері, проведення тренінгів, семінарів, конференцій представниками ЄС тощо [1, с. 7].

Наприклад, 1 грудня 2014 року в Україні офіційно розпочала роботу Консультативна місія Європейського Союзу (далі – КМЄС). Консультативна місія ЄС не має виконавчих повноважень. Місія надає підтримку державним органам України у послідовному реформуванні сектору цивільної безпеки шляхом стратегічних консультацій і практичної підтримки заходів з реформування згідно зі стандартами ЄС та міжнародними принципами належного врядування та дотримання прав людини.

Сектор цивільної безпеки охоплює діяльність установ, що відповідають за охорону правопорядку та верховенство права, якими є такі:

- Міністерство внутрішніх справ;
- Національна поліція;
- Генеральна прокуратура;
- Служба безпеки;
- Державна прикордонна служба;
- Державна фіскальна служба;
- Національне антикорупційне бюро;
- Спеціалізована антикорупційна прокуратура;
- Національне агентство з питань запобігання корупції.

Команда з понад 200 українських і міжнародних фахівців працює у Києві, а з травня 2016 року також у регіональних представництвах у Львові та Харкові. Вони впроваджують мандат КМЄС згідно з трьома принципами:

- надання стратегічних консультацій щодо реформування сектору цивільної безпеки, розробки стратегій сектору цивільної безпеки;
- підтримка імплементації реформ шляхом надання практичних консультацій, тренінгів та впровадження проектів;
- співпраця та забезпечення координації заходів реформування між українськими та міжнародними партнерами.

Команда міжнародних консультантів КМЄС здебільшого складається з представників країн Європейського Союзу. Досвідчені фахівці у сфері безпеки, поліцейської діяльності, судової системи, боротьби з корупцією, дотримання прав людини, зв'язків із громадськістю діляться своїм досвідом з українськими партнерами місії в рамках спільних зусиль щодо прискорення процесу реформування сектору цивільної безпеки.

Реформування сектору цивільної безпеки неможливе також без урегулювання лейтмотивних питань боротьби з корупцією, забезпечення належного врядування, дотримання прав людини та гендерної рівності. Ці питання відіграють роль у кожному з п'яти пріоритетів КМЄС

та є важливими для всіх організацій сектору цивільної безпеки. П'ять пріоритетів місії:

- розмежування повноважень;
- взаємодія поліції з громадою (community policing);
- громадський порядок;
- кримінальні розслідування;
- управління персоналом [2].

Розподіл повноважень означає розмежування обов'язків і повноважень організацій сектору цивільної безпеки з метою забезпечення координації їхньої діяльності і запобігання дублюванню та плутанині, що є стратегічним підходом. З метою прискорення реформування та запевнення населення України у перевагах, яких можна досягти завдяки реформуванню, сектор цивільної безпеки має чітко визначити свою структуру, роль і мандат для забезпечення прозорості та підконтрольної системи, орієнтованої на потреби громадян і надання послуг.

Основною ознакою демократичного суспільства є право громадян висловлюватися про те, якою, на їхню думку, має бути охорона правопорядку. Модель взаємодії поліції з громадою передбачає налагодження довірливих стосунків з населенням шляхом безпосередньої співпраці та діалогу. Ідея цього виду охорони правопорядку полягає у визнанні того, що відповідальність за запобігання та боротьбу зі злочинністю несе не тільки поліція, але й інші представники суспільства.

Державні органи забезпечують громадський порядок шляхом підтримання миру і права на зібрання згідно з міжнародними стандартами дотримання прав людини. Громадяни мають демократичне право брати участь у демонстраціях і висловлювати своє незадоволення роботою уряду, але лише мирним шляхом і в межах закону. Органи поліції повинні підтримувати громадський порядок під час масових заходів, наприклад, під час футбольних матчів, маршів, демонстрацій тощо. Правоохоронці мають забезпечити право громадян на зібрання, а також порядок і захист людей.

Проведення кримінальних розслідувань підвищує потенціал держави щодо боротьби зі злочинністю та корупцією. Воно є необхідним компонентом захисту норм права і безпеки громадян. Успішне розслідування злочинів з повагою до прав людини підвищує довіру громади та сприяє активізації демократичного процесу в цілому.

Управління персоналом у секторі цивільної безпеки забезпечує залучення до роботи відповідних осіб з метою належного надання ними якісних послуг населенню. Зрештою, саме працівники організацій сектору цивільної безпеки несуть відповідальність за вжиття заходів з технічного реформування.

За час роботи Місії нею було зроблено вагомий внесок у реформування Національної поліції України, а саме:

- допомога у розробці Концепції реформування Національної поліції у 2016–2017 рр.;
- допомога у розробці Закону України «Про Національну поліцію»;
- підтримка формування Національної поліції України (у листопаді 2015 року) шляхом проведення підготовки керівників регіональних підрозділів Патрульної поліції, низки навчальних семінарів із взаємодії поліції з громадою для керівників київської міської Патрульної поліції, проведення тренінгів з питань забезпечення громадського порядку для нових спеціалізованих підрозділів швидкого реагування Національної поліції та підготовки працівників поліції у Львові та Харкові щодо забезпечення прав громадян на мирні зібрання;
- тренінги для патрульної поліції Києва щодо поведінки з натовпом спільно з Європейською жандармерією (European Gendarmerie Force);
- підтримка у відкритті приймальні Патрульної поліції Києва;

– розробка моделі запровадження груп швидкого реагування у сільській місцевості та невеликих містечках (водночас із Патрульною поліцією у великих містах), яка вперше запрацювала у Самборі (Львівська область), а у 2016 році – у Київській, Львівській і Харківській областях;

– сформовані чотири спільні робочі групи для розробки концепцій і планів дій у сфері взаємодії поліції з громадою, кримінальних розслідувань, громадського порядку та управління персоналом;

– проведення низки семінарів щодо взаємодії поліції з громадою для Патрульної поліції міста Києва;

– сформовано та впроваджено концепцію взаємодії поліції з громадою (концепція є новою в Україні) шляхом надання стратегічних рекомендацій і проведення тренінгів;

– КМЄС є спостерігачем у процесі переатестації поліції України, у рамках якої співробітники поліції повинні скласти іспити для визначення їхньої відповідності професійним стандартам тощо [3, с. 68].

Також МВС України спільно з ЄС запускають різні проекти з реформування Національної поліції, які часто фінансує сам Європейський Союз. Наприклад, проект реформування Національної поліції України, який складається з двох частин, тобто з концепції community policing (взаємодія поліції із громадою) та crowd control (забезпечення громадського порядку). На забезпечення цього проекту ЄС планує виділити близько 6 мільйонів євро [3, с. 70].

Отже, залучення допомоги ЄС у реформування Національної поліції України є необхідним та важливим елементом цього процесу, оскільки без досвіду та допомоги країн – членів Європейського Союзу здійснення реформи може розтягнутися на дуже тривалий термін. Як бачимо, члени Європейського Союзу самі розуміють необхідність реформування поліції в Україні та зацікавлені в цьому, адже рівень та види допомоги Україні від ЄС свідчать про реальний інтерес Європи у якнайшвидшому та ефективному реформуванні Національної поліції в Україні.

ЛІТЕРАТУРА

1. EurActiv: The EU should send a CSDP mission to Ukraine-Yeliseiev // Mission of Ukraine to the European Union. 2015. 10 March. URL: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/en/about-mission/head/interviews/3622-kjelisejev-jes->
2. Угода між Україною та Європейським Союзом щодо статусу Консультативної місії Європейського Союзу з реформування сектору цивільної безпеки України (КМЄС в Україні) від 17.11.2014. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/984_012.
3. Зарембо К. До питання про послідовність трансформаційних процесів у державах пострадянського простору (на прикладі України). Актуальні проблеми міжнародних відносин: збірник наукових праць. Київ. нац. ун-т. ім. Т. Шевченка, Ін-т міжнар. відносин. Київ, 2014. Вип. 120 (ч. 2). С. 64–71.